

(1936 cıldın 8 ajnıñ 26 xynynde)

1936-37 öoredilge cılda respubliktn istinde pygy şkolalar-ga öorenikciler cıyr planın polgaş öoredilge cıln egeleer tugajında eş Sedip-ooldun iletkelin tıñnaaş, ARN TK prezidym-nynden temdeqleeri polza:

1. 1936-37 öoredilge cıln pel-etkeer talazı-pile ertken cıl-pile tennep kerge eleen azıdar coruttungulaan: şkolaların septelge tuduşkunnaş adaktalıp tög-erlin turar, öorenikcilerin idik-xewi şkolalar-ce tarattıñır coruttungulaan, öorenikcilerin aaş-ceminiñ peletkelin şkolalar eleen corudup alğılaan.

2. Paşklarnıñ paşklarañnyñ arga-metodun öyledir sorulga-pile eleen azıdar coruttungulaan: paşklarnıñ konferenzin erttirgen polgaş xyn pygyn saavıñ corudup turar.

3. Şkolaların programnaş munnukuzundan arıtk şınarız-dır caartkan. Şkolaların öoredilge nom-tepterlerin eleen xojny parlap undyrge: „Caa oruk“, „Öorenilil“ ter uzyktıñni, „Car-aştır pizililer“ ter kysbraaş, 4 tugaarnıñ san tepterlerin caartıyp undyrge, pojduş, telegej pajdalanıñ tugajında caa tepter-lerni parlap turar.

4. Moon-pile kadı uk öoredilge cılnıñ peletkelin istinde eleen cetpes cıylider par: şkolaların ottular ıjazyñni pelet-keli koncuq koşkak turar, Cöen-xemcik, Uluq-xem şkolazıñni septelgezi ozaldap turar teleede, ol kozuunnarnıñ nam komitet-teriniñ azylnıñ sulazı ter temdeqleer, öorenikcilerin idik-xewi pygyn-pile peletketinmeen, öoredilge cılnıñ pygy peletkelin oraj şimcer egeleen. Öoredilge azylnıñ moon songaar pottandır-ır corudar tugajında ARN TK preizidymynın toktaadır polza:

1. 1936-37 öoredilge cılda ortumak şkolalarga 270 kizi,

turum polgaş keep öoreniş ege cada şkolalarga 1110 kizi öoredir teen planıñ padılaar polgaş kırıydzetten akşa nemer peerin parımdalaaş, öorenikcilerin san-ın köydedirin eş Sedip-oolga taqız.

2. Oñ istinden Kızıl-xooraj-ga 20-den eweş ewes kiziniñ keep öoreniş şkolazıñ azıdar te-enin cörşereş, ol şkolaga xer-eqleer pazyñni tırkaş, oñ xam-ık septelge cıyliderin 5 xonuk-tun istinde kuyssedirin eş Serenge taqız.

3. Pygy şkolaların öoredilgezinin cıln 9 ajnıñ 1-den ege-leer, camdık septelgeleri ozal-daş şkolalar 9 ajnıñ 15-ten erttirip polbas.

4. Şkolaların öorenikcilerin coguır öjynde cıyr alır tugaj-ında töp cerden ol azylnı kızı-ri-pile kozuunnar-ce undyrer eşter polza: PXX, CXX, UXX-ce eşter Sıngar ool, Pirinlej, Aldın-xerel, Tandı-ce Ortun-ooldu. Ol ıkşak eşke kozuunnar-ce Kulminniñ pottarıñni azylnıñ parın polgaş eşke-taa coguır ulustu corudarın eş Sedip-oolga taqız.

5. Kızıl-da nam şkolazı, paş-ık surguulu, mal emciziniñ polgaş kizi emciziniñ surguuldarın pir cerge katkaş cangıs erge-lekciliq şokkar şkola kıldı tur-guzar. Ol tugajında taarıştıñır organizastarın eş Sedip-oolga taqız.

6. Po cıdan egeleer kozuun-narda turum ege cada şkolazı-ñni öorenikcilerin taştıñdan ke-der kışık, cıjgı idik-xewin ada-ıjezi, teryil-törelinden xandrar kıldı turguzar. Moon tugajında arat conga tanydıq tajılyır azyl corudarın eş Sedip-oolga polgaş kozuun pygzynde nam, areve organizastarına taqız.

7. Moon songaar sumu san-

ında kirip öoreniş şkolazı poor alır sorulgan parımdalaaş, pygy sumularnıñ tepterinde oran sava par-pe, kaja kandyq cerge şkolalar turgussa coguırul, onu öoreniş keep polgaş polgu-teq cer-lerni po cıdan egelewi şaan, 1937-38 öoredilge cılda kuyssetken turarın eş Sedip-oolga taqız.

8. Pygy şkolaların öorenik-cilerin idik-xewin uluq picce sөөktıy uruqlarga taarıştıñır xan-dırgan turarın eş Sedip-oolga taqız.

9. Şkolaların kızıñ ciir cem-in polgaş ottular ıjazyñ paaş udur peletker alır, olarnı uzyk-teldirreş tugajında şıngıñ xem-ceqler ap corudarın eş Sedip-oolga taqız.

10. Xamık şkolaların tuduq septelgeziñge, aaş-ceminge polgaş eşke-taa cıyliderge xereqler akşa cıylyn coguır öjynde corudup turarın eş Sedip-oolga taqız.

11. Ulustun 8 tugaar Uluq xur-alıñni toktaalında TAR-nıñ 20 cıl ojunda respubliktn şkola nazylnı uruqların 50% şkola-pile xaara tudup öoredir teen sorul-gaş azyr kuyssedirin parımdalaaş, kozuunnarda ege cada şkol-alarnıñ, sumularda keep öoreniş şkolaların tuduq septelge-ziñge azylnıñ ewiledeer polgaş ottular ıjaş, cem-azyñ uzyk-teldirreş, şkolaga uruqların coguır planı-pile cıylider polgaş cıylıñ uruqların sanıñdan cang-ıs-taa uruq kızılydyrğas cor-ukka nam, areve polgaş xoj niit-tiniñ organizastar arat conga surttaal tanydıq azyldı corudup, pottar et tuzalamcızın kergy-zer uzurluq tur.

12. Kulminniñ saıdy eş Sedip-ool xamık kozuunnarda şkolal-arnıñ azylnı uzylycy pottuq ud-urtulga-pile xandrar uzurluq. ARN TK targazı Toka.

1936-37 öoredilge cılda Kızıl-dın kattyşkan xoluşkak şkolazıñni caa öoredilge cıln 9 ajnıñ 5 xynynde egelep azydar-pile pygy öorenikciler polgaş paşklarnıñ kattyşkan xuralıñdan nam, cazaktıñ paaştıncılar eşter—Toka, Xemcik-ool, Cyrmit-tazı, T. Sedip-ool Slerge pajır cedirwi-şaan Slerni xuraldın xundylyq prezidymunge songuduvus.

Taraazı-pile xyleenir alıñıñ polza, 1936-37 öoredilge cıldarında öoredilge programın 97 xuy kuyssedip, öoredilgezinin şınarın saıjıradıñga oraldaşır, öoredilge curumun şıngıñ tudar, cıldagañ cokka kicceel şagı ölyrweş, kattyşkan xoluşkak şkolaların et-xorengizin kamnıq edileer, kattyşkan xoluşkak şkolaların istin-taştın arıq-şever turguzarına oraldaşır, nam, cazaktıñ xyn-pyryde undyrıp turar toktaal saavıñ uzylycy öoreniş, ılangıja am polur tep turar ARN-nıñ 10 tugaar Uluq xuralıñni tögıylyq toktaalıñ öorenikci-ler polgaş paşklar pister arat conga tanyştıñır pottandırar—po pygynı şak mıñcaar kuyssediribisti taqıdyñ ap tur-pis.

TAR cazaa polgaş namı telgerezin!

Tıvanıñ arat conunıñ xundylyq paaştıncılar eşter—Xemcik-ool, Cyrmit-tazı, Toka, T. Sedip-ool telgerezin!

TAR-nıñ nasional caa kulturu ulam-na telgereer polzun! XURAL PREZIDIYMU.

TAR-nıñ revolustuq nam, cazaanıñ paaştıncılar eşter—Xemcik-ool, Cyrmit-tazı, Toka, T. Sedip-ool Slerlerniñ koncuq uluq uzur-tuzalıq paaştalğanar-pile Parıñ-xemcik kozuun-nıñ ege cada şkolazıñni öoredilgezin po cıldın 9 ajnıñ 2 xyn-unde azytkaş, Slerge revolustuq iziñ pajırnı cedirip tur-pis.

Moön-pile tangıraqlarañnyñ polza, 1936-37 öoredilge cılnıñ öoredilge programın toldur kuyssedir polgaş şınarlıq ertti-geringe pygy kızıvısty salır-pis.

Tıvanıñ revolustuq nam, cazaa telgerezin!

TAR-nıñ nasionaldın anıjak kulturu telgerezin! XURAL PREZIDIYMU.

1936 cıldın 9 ajnıñ 4-te UXX-da ege cada şkolazıñni azytkaş.

Tangıraqlarañnyñ polza, 1936-37 öoredilge cılnıñ pro-gramın toldur kuyssedip şıdaar-pis.

Kulturnun paaştıncı eş Sedip-ool telgerezin! XURAL PREZIDIYMU.

Kızıl-mazalykta 1 tugaar ca-da şkolazı tuduq polgaş öore-dilge talazı-pile pygy septelge-ziniñ azylnı po cıldın 4 ajdan egelep kılgaş, 8 ajnıñ 15-de to-oskan. Po arazında tuduq tala-zı-pile kılpyr kuyssedip alğan cı-ylideribis polza, şkolaların kızıñ temirleer pudaan, istin şıptuzun cugajlap, ojın-şii undyrer klub-un kılpyr, songalarıñni karaan şıptuzun şildeen, şkolaların tolga-ndır toburak tektıygen polgaş 6 pıeşke septetken, pa za 10 stol, 10 sandaj, 2 samıyır kıldırdı.

Surguuldun stolovaj istiniñ şalazıñ kılpyr, kızıñ sarapcalaan polgaş istin palgaştıp cugajlaan pa za 2 stol, 6 uzun sandaj kıl-dırgan, xleer pıyırar cerni ede kıldırgan-pis.

Şkolaların kışık izer-ciir xyn-ezin talazı-pile caskı taraan no-gaalardan 15 puut kartoskan azaar aldıñ, sulan kezip alır öjy cetpeen polgaş 4 ga cerden

şigen kezip aldıñ, po kyzyn 6 puut kat cıyr algaş, am onu tuskaj polbaazıradır kızıñ-pile pir kizide pergen-pis. Şkolaga eet peletkeerniñ töllezinde arat conun orttuzunga surttaal azylnıñ salır turgaş sumular kezip coraaş 12 poda 42 xoj sadır aldıñ, moon istinde Kara-xel sumuzun arattır sumu targa-zı podu-pile paaştıaş, 7 xojnu xalaska tuzalaan koncuq paj-ılap xyleer aldıñ, oon-taa eş-ke aaş-cemni peletker alğan-pis. Şkolaların öoredilge xereksele-kulminden alğan polgaş idik-xep talazı-pile picce cetpestı turar cıyl par, onu cedirip alır sor-ulgan am yjede kol poldurup corudup tur-pis. Ottular ıjaştı 300 kulaştı peletker alğan-pis, ol ıjaş araj-la cetpezin parımdal-aaş, am pir eweş ıjaş nemer alıñ kulminden tilep turar-pis.

Şkola erg. Tavaa.
Paşık Lopsan.

Kızıl-xoorajda kattyşkan xoluşkak şkola 1936-37 öoredilge cıln 9 ajnıñ 5-te xamık salıwırlar surguuluñ egelep coruttu.

Po cıldın öoredilgezinin coguır öjynde ozaldan cıldagañ polza, pir talazında ergi, caa surguuldarıñni cıqlır keliri ozaldan, 9 ajnıñ 1-de 260 kizi kelir turgan polza, cıy-le 50 xire kizi kelgen, iji talazında şkolaların septelgezinin camdık cerleri kıl-dınnaan turgan polgaş eşke camdık peletkelider pa za cetpes tur-ganından ındıq polgan tur.

Kızıl-dın eşke-eşke adap tur-

gan tıva surguul şkolaların kat-tıştırgaş öoredilgeniñ kattyşkan xoluşkak şkolazı ter adaan, oñ uluq direktoru eş Tıva-xeo, eş Lopsan-kenden polgaş erttem ergelekizi eş Picce-ool polgan.

Kattyşkan xoluşkak şkolaların direktorlarañni polgaş pygy paş-klarnıñ cöwylel xuralıñga xyn-dılyq paaştıncı eş T. Sedip-ool podunıñ cagıq sөzyñge pol-itik talazı-pile utka şınarlıq pol-gaş azyldın pydyngır talazı-pile koncuq erttektiñ sanalın perdi.

Eş T. Sedip-ool ana cıynıñ tugajında sanaldar pergen teer

polza, pir tugaarda-la şkolaların xamık azylnı amdıga cedir ekki peletkenip şıdaavıñ turar cıyliderin cugaalaan, cizeleer, şkolaların septelgezi ekki toozul-vaan, şkola ergeleer cerden sur-guul cıylıdarın sula corutkan, ottular ıjazyñni peletkeli cetpes, camdık erttemnıñniñ programı cecce ewes tugajın cugaalaş, mo-on songaar ol cetpestıñni coldak xuussaa istinde cok kılpyr alır polgaş onu cedir alıñıñniñ xam-ık argaların, direktorlarga, xam-ık paşklarga pa za pygy öore-nikcilerge todargajlap cugaalap, sanalın perdi.

Olsanalı jozugaar kuyssediri-pile oñ taartızında 9 ajnıñ 5 xynynde öoredilgeni egelewi-şaan, am polur tep turar ARN-nıñ 10 tugaar Uluq xuralıñga pelek kıl-dır şkolaların xamık azylnı em-ge-seskelep, öoredilgeni koncuq şınarlıq, öoredilge programın 97% kuyssedip cedir alır-pis ter tangıraqlar xylettinip nam, ca-zaktıñ udurtukuları xundylyq paaştıncılar eşter Toka, Xem-cik-ool, Cyrmit-tazı, Pajır, T. Sedip-ool Slerge 260 azyq öore-nikcilerin munnundan taqıdyñ xyleendibis.

Direktor Tıva-xeo.
ARN uyrıñın targazı
Sendazı.



TARN-ның organizastarының азыл-ағыл хынааның polgaş vilet solaаның тыңнели

ARN-ның organizastarының азыл-ағыл хынар, намның organizastarы азыл политиктық sorulgaзыңа cedir pedider tugajynda todargaj ajttıyskыnnıy ARN TK-ның 4 tugaar plenumı pergen polgaş. Uk plenumın toktaalı тыңса teen: „Namның viledin soluur aзыл-pile kadь, namның am yjede emge-seske cok sandargaj pajdaldıy хөреңгі-хөк-шүлүн polgaş aзыл-ағылның pajdaldıy namның organizastarы политиктық sorulgaзыңа coguur политиктық negeldezinge cedir pedidip, oon organizastarы aзыл yrgylcy pьзыдыр, amgy yjede cetpes tudaqaldıy coruktarnы cok kылыр алыр namның organizastarына plenumdan taqızыр tur“ (toktaaldıy 4 tugaar cyulynden).

4 tugaar plenumın po ajttıyskыnnıy parymdalaş, ARN TK-ның prezidiumy 4 ajnıy saazyndan egelees, nam organizastarының aзыл-ағылның emge-seskezin хынар, ol aзылды pedik cadaga cedirer polgaş ol coruk-pile kadь, vilet soluur aзылды egelees şudurgu corutkaş, am toozup turar tur.

Namның aзыл-ағылның polgaş vilet soluuskunınnıy aзылның cugulazың koncuq uluq политиктық aзыл tur tep TK polgaş namның kudukku organizastarы sanar turgan. Ol aзылды ekki corudar polza, pygu namның aзыл koncuq şynarazдыр, organizastarы aзыл политиктық sorulgaзыңа cedirip şydaaryңnıy pir cemzee polganınnıy cizee хөреңгі kыңга kызылgen.

Ol aзылды udurtup paaştaanь

1. ARN TK po tugajynda хамыктың murnunda kozuun, sum-ularga paryr, tajылыр polgaş peletkel aзыл plenum taraan so-onda-la corudup, ARN TK хамык kezigynnerin ol aзылga corutkan. Paryн-хөмөккө естер Тока, Kiziir-ool, Cöen-хөмөккө естер Pajyr, Xapak-cap, Uluq-xemge естер Polat, Tanja, Toriaa, Tees-xemge естер Ubangur, Ojdur, Kaa-xem-ce естер Sunduj, Tandь-ce естер Padьraa, Pii-xemge естер Tancaj olarnы corudup, Tozu kozuununga paza peletkel aзыл corutkan. Ol pargan естер yyrlerin tanьz-xarazың emgelep, kezigynnerin pyutker, vilet soluuskunınnıy polgaş namның aзыл-ағылның хыналдазы udavas kelir tep хамык nam yyrlerin paaş udur peletkendirer talazы-pile aзыл corutkan.

Bilet soluuskunınnıy polgaş aзыл-ағылның хыналдазыңnıy tugajynda ARN TK pottuq tuzalamcыны namның kudukku organizastarына korgyskenden kadьna, solunınnıy arыппарыңga ol aзыл tugajynda 15 aзыл cyuldy pizeen polgaş namның хуралдарыңga tajылыр massalyq aзылды corudup kelgen.

2. Namның aзыл-ағылның хыналдазыңnıy polgaş vilet soluuskunınnıy aзылның, ol iji aзылдың arazы koncuq харылаалық turgan polgaş pot-podunga tuzalar turgan. Nam komitedinıy surgaksызы nam yyringe pargaş, murnaj-la namның хамык materialdarының emge-seskezin kergeş, cedıskinnerin polgaş cetpes cyulderin kergeş, podunınnıy kызыл xolupile tukaş edip perip, moon ыңaj corudar aзылның tugajың saavьrлар perip coraan. Ol aзылды kыlgan soonda namның хуралың kыlgаш, kergen aзылның tugajың polgaş moon ыңaj corudar aзылдың tugajynda sanalың iletker, todargaj toktaal yndyrup perip coraan. Ol yyrlerde par kezigyn-

ner-pile cugaalazыr kergeş, kizi pyryzy-pile tanьşkaş, ol еstin eki paryн paza хынар kergeş, (aas-pile-taa, yyrnıy idepkejlіq-leri-pile-taa cugaalaşkaş) tuskaj toktaalga kizi sanalың sanal yndyrgeş, kezigynnerge saa vilet peer perbes tugajynda yyrge pargan komistıy sanalың algaş, kozuun komitedinge ekker padьladyr turgan. Kozuunınnıy nam komitedi ol komistarnың iletkelin тыңнаaş, uk sanalың padьlaan soonda, kozkomınnıy targazы podupile kizi-kizini pyutkelin viletin kыңга at salgaş, oon soonda tuskaj kizi corutkaş kezigyn sanьga тысыр perip turgan.

Kozuunınnıy komitedinıy sanьga 3 kezigynnyq komis turgan. TK-ның sanьga tuskaj komis turbaan polza-taa, ARN TK-ның Organizastarы kildizi udurtup turgan.

3. Kozuun-kozuunga paryr, namның aзыл-ағылның хыналдазың polgaş vilet soluuskunınnıy aзыл хөреңгі kыңга corudar tugajynda TK tuskaj харыссалgaлыq естерni corutkan:

- 1) Paryн-хөмөккө естер Syryn pargan;
- 2) Cöen-хөмөккө естер Sun-gar-ool, Menge pargan;
- 3) Uluq-xemge естер Pirinlej;
- 4) Tees-xemge естер Tovariştaj;
- 5) Kaa-xemge естер Xapak-cap;
- 6) Pii-xemge естер Talaj-seren;
- 7) Tozuga естер Taqьba;
- 8) Tandьga естер Ubangur;
- 9) Tere-xelde yyrge Kiziir-ool.

Ol corutkan естерni ar көрге, namның aзыл-ағылның хыналдазың polgaş vilet soluuskunınnıy aзыл TK murnunda cugulalar kergeş, podu şuut udurtup turgan todargaj keştyr polgaş cugula kergennıy cыdagaаны-pile uk vilet soluuskunınnıy aзыл 4 tugaar plenumın политиктық negeeskininge jozugaar poop turgan tur.

Aзыл-ағылның хыналдазы ertken organizastar

Namның aзыл-ағылның хыналдазың kolduunda pygu nam organizastarыnda toozup kaan. Pygu хыналдазы erttirip, podunınnıy aзыл-ағылның pajdaldың korgysken kozuunınnıy 8, namның yyrleri 126 polgan polgaş хынатты-maan yyr sangыs Ojratta.

Nam organizastarының aзыл-ағылның emge-seskezin хынар көрге kandyq cyulder ileretingen teer polza, koncuq onza solun polgaş pygu nam organizastarының хамык pajdaldың todargajy-pile ileretken:

1. Хамыктың murnunda nam organizastarының ulam-na pьzaa-ның polgaş arat connun karaa-nga aldarы ulam-na pedip turarың paza namның kыжырың yndyr-gen saavьrыңga arattar turalyq xyleep, хөреңгі kыңга pottandьr turarың murnukkuzundan ulam-na pedeenin ileretken tur. 1929 cыlda polgan pir tugaar şylgaldı-ның ejynde yyrler-taa turgustunur, kezigynnyy tanьz-xarazы cok, tadьvьrың perbes, хуралga kelbes, kem kыlgan kezigynge харыссалga korgyspes turgan polza, am ar көрге, yyrlerinıy pajdaldы brakta өске, politik organi-zas talazы-pile brakta pedik ap-pargan tur.

Yyrlerinıy uluq nuruuzunıy tanьz-xarazы emgelіq polgan; tok-taal xoolgazы, pyutkelder, kozkomdan kelgen pizikter, pottarың corutkan pizikterinıy xool-gazы polgaş oon-taa өске cyul-dıy tanьz-xarazы emgelіq pol-gan tur. Yyrlerinıy aзылдың tanьz talazы-pile kыlgan aзыл eves teer polza, şyn eves, харың ol tal-azynda pizip turgan xoolgazың arttyrar talazы-pile toktaal piziiri emin ertip turarың polgaş cogum tiriq udurtulga-pile xandьr tugajynda харың cetpes cyul-dernı хыналда ileretken.

2. Namның aзыл-ағылның хыналдазы polgaş vilet soluuskunı polza, nam organizastarы polgaş tus-tus kezigynner хөј niitiniy massalyq aзылga ulam-na kir-zip, namның şugumun ol organi-zastarы tamcыp turgaş arat connun oruttuzungа nepteredip turarы ulam-na kalvayr turar polganıy ileretken. Po tugajың ar көрге, todargaj cizekter polza:

Cagyrga aзылдың ARN kezigyn-neri 546 kizi
Nam aзылдың 438
ARE-nin aзылдың 123
OKTE-nin aзылдың 134
RTO-nıy aзылдың 121
Koop aзылдың 84
Profes aзылдың 44
Aзыл-ағылның 22
Paşkyda 25

Bilet soluuskunınnıy artkan pygu kezigynnerinıy sanь 5204 kizi polza, olarnың iştinden ekki turarың cykteeskinıy kezigyn-ner 1537, ekki turarың aзыл cok, podunınnıy хуузunda aзылдар tur-ar kezigynner 3667 kizi, po хөј niitiniy ekki turarың aзыл cykte-eskinıy, pottarыңnıy xire sojgu-zu-pile aзылдар, pottarыңnıy org-anizakcы polgaş polit-pilin tadь-dьr turar tur.

ARN TK.

(Ulanсызы taraanь solununda)

Xyndılyq paaştyңcыbьs eş Cyrmıt tazьga

Pistin Paryн-хөмөккө kozuunı po 1936 cыlda mal sadьp alьr tugajynda cылдың planың aзыr kыyssettivis.

Uk cылдың planында sadьp alьr maldың paaş sanь 7610 teen polza, pistin sadьp alganьbьs 7886, moon kыyssettingen хуузу 103 polgan.

Taşkaar yndyrer maldың sanь 5980 teen polza, kыysse-dip alganьbьs 6099 poidu, kыyssettingen хуузу 102 pol-ganың тыңnattыm.

Kozuun targazы CADAMBA.

Eşter Cyrmıt tazь, Xөmөk-ool, Toka, Ubangur olarga ajьtkaldar

Xooraj koovundan

TAR-ның nasional revolustuq Cazak, Namыңga polgaş TTK paaştar cerinin murnunga ilergejleer uzuru polza, Kызыl-xoorajda хөреңгіlekilerinıy koovu 1935 cыlda uluq kogaral-karazaga tavaryşkanьң parymdalaaş, 1936 cылдың 1 ajdan egelep, erestiq şыңгыş şudurgu aзыл corudarың XOORXE paaştar cerge şuut kadь-pile хыleetken ijik.

Ol direktif ajttıyskыnnıy kыyssetkenibis tugajynda, XOOR-XE-nin carttyk cылың (6 ajnıy) occot balanzыңnıy, po cыл-дың 8 ajnıy 1-de tooskan (35 cылдың occodun 10 ajnıy 28-te tooskan tur).

Sadьp alьşkыnnıy planь 25.800 akşa, kыyssetkeni 27.000 akşa—cok polza, 107% polur. Paraan sadar planь 1.480.000 akşa, kыyssetkeni 1.323.500 akşa—cok polza, 90% polur. 1936 cылдың 1 ajnıy 1-de 624.200 akşanың paraanь artkan polza, 7 ajnıy 1-de 499.800 akşanың paraanь artkan. Ulus-tan alza coguur öre-şire polgaş samcьqdal-tudaqdal 1936 cыл-дың 1 ajnıy 1-de 207.000 akşa turgan polza, 7 ajnıy 1-de 197.000 akş artkan. Aзыл-ағыл carylgazыңga yndyrer planь 46.700 akşa turgan polza, caryqdaanь 46.600 akşa. Po cыл-gь paraan saaryp satkanьbьstan 45.100 akşa, paza өске cyz-yn-paazyң saarylga хөdelişkinibisten 15.400 akşa, kattyşkaş 60.400 akşa хire aзыл-olcalыq balanzы kыlganьbьsty ajьtkap tur-pis.

Moon-pile cergelestir cetpes polgaş tudap turar aзылbьs am-taa cetpeen par. Cizeelep ar көрге, arat connun orttu-zun-ce kirip, massalyq хурал suqlaa kыlganьbьs cok, saa kezigynny evesi kiirip algan, mal sadьp alьşkыnnıy planың pagaj kыyssetkenibis, paza langыы komistarnың aзыл şul-uudup segiveen polgaş oon-taa өске.

Po cetpesterni moon songaar kыysse-dip cedip alьrьbьsty tangьraqlar tur-pis. Xooraj koop targazы Lopsan.

Pii-xem kozuunundan

Pii-xem kozkoovu 1936 cылдың mal sadьp alьşkыnnıy planың polgaş eksport planың 9 ajnıy 1 хуыnde kыysse-dip alganьbьsty ilergejlep тыңnadьrьbьs polza:

- 1) Inek mal 108%
- 2) Cылы mal 166%
- 3) Xoj mal 103,5%
- 4) Öşky mal 100%

Pygu cыл planың 103,8% aзыr kыyssetken. Po sadьp algan maldы Tьva tep koortun Şibiliq-kara-suqda mal eksporttunıy vazazың-ce şuptuzun 100% tuzaap perdidis.

Nam kozkomunıy targazы Amьrttaa.
Kozkoop targazы Sancaj.

XOORXE-nin sadьq saarylgazыңnıy pajdaldы

1936 cылдың 2 tugaar kvarta-lyнıy paraan sadar planь 669.000 akşa, kыyssetkeni 704.185 akşa ijik-pe 105,27% polgan.

Paryн-хөмөккө, Tees-xem koz-koortarың, pistin sadьqlarьbьs-

tyн sadьqlarьbьs paraan saarylg-azyңnıy tugajynda 1936 cылдың 6 ajnıy 1 хуыnden egelep mar-gyldaаga kыjыrgan polgaş.

Pygu sadьqlarыңnıy 6 ajda sa-dar planь 225.500 akşa, kыysset-keni 259.445 akşa ijik-pe 115,5% polgan.

Kol sadьqlar planың kancaar kыyssetkenin korgyzerge polza: Kызылдың magazini № 1—6 ajda sadar planь 110.000 akşa, kыys-setkeni 142.215 akşa ijik-pe 129,28% polgan.

Curumnuq kызыmak, eeldek aragalabas, cyrekkiir, avaangьr, ergi sadьqlarьbьs—Ottuk-ool, Şiriin-ool, Tarьn-şuluu; saa idip yndyrgeen kaadyrlarьbьs iştinde—Occur, Sajьn-ool, Şanmak ыkşaş ыnanьştyq idepkejlіq ekki sadьq-cыlar, oon-taa өskeler.

TAR oranың kapitalistıy eves oruktap ajaar şilciderinıy peletkel suurun salьrda, oon kol magana cepsee poor nasionaldың koore-gazыңnıy aзылың sajьradьrda pь-зыq ekki saa-saa kaadyrlarың idip peletker, revolustuq nam, cazaa-ыbьstyң ajttıyskыnnıy kыysse-dip şy-daar хөreccizi ol polur.

Saa-saa özyр olurar nasional kaadyrlarьbьs ulam pьзыңnıy! Xooraj koop targazы Lopsan.

Ispanda yjmeen yrgylcylevi-şaan

Ispan ulustun prezidentizi Asanja-pile cugaalaşkan cugaa

8 ajnıy 25-te Ispan respublik-tyң prezidentizi Asanja tep kizi, SSRE-nin „Pravda“ tep solunınnıy koresponden tep cyve piziir kizizin хыleet algan.

Asanja tep kizi polza, Evrop tiptin iştinde amgy yjede paza pir koncuq uluq, kuryne paaş-tyңcыларыңnıy pirezzi polgaş py-gy telegejnıy cöen burzuas dem-okradьnıy en-ne uluq kizizi tur.

Faşizmga udur demokrattыq kыştıy songulda tiileeskinı As-anjanь kurynenin paaş poldur-gan, Asanja-nıy adь polza, dem-okrattыq respublikcыларыңnıy faş-izmga udur idepkejlіq temissel cilernıy setkil sağызыңnıy tozy polgan.

„Pravda“ tep solunınnıy kores-pondencizi Mixail Kolsoftun mo-on-pile kadь pizip turarың polza: „Asanja menee, Ispannıy arat connunıy poo-cepseen xolunda

tudup algaş demokrattыq turguzu-şkunıy maadyrly-pile kamgal-ar turarыңnıy tugajың polgaş faş-izmga udur demokrattыq nam-narыңnıy ep-najьraldыq pajdaldы cugaalaş-şaan, prezidenti Asanja, Ispannıy komunistıy namыңnıy organizas talazы-pile polgaş cer-le pьзыq, oon arat connun ort-tuzungа at-alдарыңnıy algyң kon-cuq хуыndylep temdeqledi“—tep cugaalaan.

Prezidenti Asanja-nıy cugaal-aanь polza: „faşizmga udur pistin temisseliviske eleen perge cyulder tavaryp turar-la tur, ыncal-za-taa pistin cazak podunıy cur-tunıy ee poop turar cerinde pol-gaş yjmeencilerinıy-taa ezelep al-gan yurar cerinde respubliktyң talalakcыларьbьs cedıspejin turar tep cyve sangыs-taa cok, ыncangaş am cyu хөreңгі teer polza, olarnы cepsekteer, өoredir po-la хөreңгі tur“—tep cugaalaan.

Oon ыңaj cugaalaanь polza: „Sovettin uluq demokrady Ispan-ның demokrady-pile kazan-taa ep-najьraldыq polur tep cyve menee kazan-taa todargaj turgan. Amgy Orus-pile amgy Ispannıy arazың caryp ыlgasьtar хire cyu-taa cyve cok, хары olarnың er-engej polgaş cookşulazыr cyul-deri хөjy-pile par-taa, am-taa par polur-la. Ыncangaş iji curttun arazында ekonom polgaş kulturlyq харылаазы kылыңnar pьзығың koncuq idegep tur-men.

—Ispannıy uluzu, oon tyrym-nyq cazaa podunıy ыnak curttu polgaş oon xostalgaşы paza uluq yneliq kulturunıy tannыly eezı poop turarың ulamcыlav-şaan. Pistin tiilelgibis polza, pygu kizi төrelgettennıy kulturunıy purun-gaar tepşiriniy polgaş demokra-dьnıy koncuq uluq cedıişkini polur“—tep cugaalaan.

Respublikka sigen kezilgeziniň planyň toldur kyyssediil

Cer-cerniň arat tymeni, kozuun, sumuzunun paastalgazy-pile 1936-37 cýldarnyň kazynda orannyň azy-agyňnyň kol adyň polur—mal-maganga aar perge cuttun aýbalydy tyjmeşkini polu peeri magat cok teeş, respubliktn iştinge, 3.294.000 puut sigenni peletker alnar tep ulustun 16 tugaar Pisse xuralyndan aýtkan. Şak mýndyq peletkeldi turar polzussa ulustun 8 tugaar Uluq xuralyňny ugtulga pizinde TAR 20 cýl ojunda pygy maldyň paazyň 2.000.000 (iji saja) cedirip şdaar sler tep şiitpirni toldur kyyssedip alar tugajynda camdyk cerler eleen idepkeji azaldar turar. Cizee Kaa-xem kozuunu 92.000 puut sigen kezer tep planyň 92.220 puut ijkipe 100,23 % kyyssetken. Medee peer talazy-pile murnuu cýldarga tõejeleerge Kaa-xem, Pii-xem, Uluq-xem kozuunnary eleen todargaj appargan.

Cetpes aýldar

Manaa pisse cizek kergyzerge, Parýn-xemcik kozuunu 1935 cýldyň 8 ajnyň 15-te 137.785 puut sigenni peletker algan turgan polza, po cýldyň 8 ajnyň 15-te cýq-le 74.773 puutlu peletker algan, eriken cýlga tõejeleerge 63.012 puut tuduu.

Cöen-xemcik kozuunu 1935 cýldyň 8 ajnyň 15-te 138.153 puut sigen peletker algan turgan polza, po cýldyň 8 ajnyň 15-te cýq-le 38.113 puutlu peletker algan, eriken cýlga tõejeleerge 100.040 puut tuduu.

Uluq-xem kozuunu 1935 cýldyň 8 ajnyň 25-te 245.112 puutlu peletker algan polza, po cýldyň 8 ajnyň 29-te cýq-le 123.523 puutlu peletker algan, eriken cýlga tõejeleerge 121.579 puut cetpes poor turar.

Po yş kozuundan cizek algaş keryyske, eriken cýldyň sigen albyşkanyndan po cýlgyz tákka-la kudu tur. Ertken 1935 cýldyň sigennini albyşkany ol xire şarkyn tyrgen kyyssedip algan polza-taa, eriken kazyň cut polu peerge, temgi sigeni arattaryn malyň xandary şdavaan. Cuttun aýbaly ulgadyr keerge, kyrynden 303 mýn akşaný xalaska tuzalaan polgaş SSRE-den tuzalamcýga 700 toon sigen 1300 toon sulany pergen, oon angýda tem-

gi sigen cetpejin kaaş-kaaş mun sannýq maldaryş cutka xoraan polgaj.

Ro cýlpa raza ertken cýl kazy aar perge pajdalydy kyyş pooru magat cok teeş, sigen şölyn enir cýlgyzdan 70 xuu azy kalbarttyr tep cazak, namdan

Kozuunnar ijk-pe kyryneni cerlerini attary	Kelgen aj xyny	Kyyssetse cogur telesteli puut - pile	Kesken gazý	Kýlp algan puudu
1. Tandý	8 aj 23-te	107.000	783	54.250
2. Pii-xem	8 aj 23-te	317.000	486,62	47.861
3. Uluq-xem	9 aj 1-de	702.000	2052	123.533
4. Kaa-xem	8 aj 27-de	92.000	770,92	92.220
5. Tozu	8 aj 13-te	132.000	142	15.335
6. Parýn-xemcik	8 aj 31-de	689.000	926	85.354
7. Cöen-xemcik	9 aj 1-de	890.000	825	84.075
8. Tees-xem	8 aj 31-de	326.000	1055	97.053
9. Tere-xel	8 aj 30-de	40.000	78	12.158
Kattýşkaş	—	3.294.000	7118,54	611.839
1. Kyrekononnar	—	—	2144	145.698
2. Kyryne xorengizi sigen	—	—	310	63.780
Respubliktn kattýşkaş	—	—	9572,54	821.317

Am kyyssedip alany 24,93 xuu, cetpejin turary 75,07 xuu. Ustynde sannardan algaş keryyske, po cýldyň sigen kezilgezini po yjege cedirer tõebeleinden koncuq eweşti kyyssetken tur-pis.

Cazak polgaş Namnyň 1935 cýldan 1936 cýlda sigen şölyn 70 xuu azyr eštyrer teen lozunary po xeweer turar polzussa kyyssetpejin paaryş magat cok polur tur.

Kozuunnaryň işinde karacangýs, Kaa xem kozuunu tõebelelin pisse azyr kyyssedip algan, kozuun cagyrga cerinden medeeleer turary polza, sigen kezilşkinin am-taa oozumnatpas corudar-pis teen. Paza Cadaanada „Cyrimit-tazy“ kyrekonon sigen kezer teen tõebelelin azyr kyyssedip algan, Elegeste „Toka“ kyrekonon 30 mýn puut sigen kezer teen polza, 36 mýn puut sigen kezip algan, sigen kezildezin azyr kyyssetken organizastar oon-pile soksavajyn, sigen par polza, am-taa kezip polur tur.

Sigen kezildezin yzykteldirbejin corudup, Cazak, namnyň si-

şuut şiitpirleen.

1936 cýldyň 8 ajnyň 17-den 9 ajnyň 1-ge cedir kysky sigen albyşkanyň tugajynda cýq-le taw conun tus tus kozuunnardan Mal-cer ministeringe kelgen cecce ewes medeelerin manaa todargajlaarga:

Kelgen aj xyny	Kyyssetse cogur telesteli puut - pile	Kesken gazý	Kýlp algan puudu
8 aj 23-te	107.000	783	54.250
8 aj 23-te	317.000	486,62	47.861
9 aj 1-de	702.000	2052	123.533
8 aj 27-de	92.000	770,92	92.220
8 aj 13-te	132.000	142	15.335
8 aj 31-de	689.000	926	85.354
9 aj 1-de	890.000	825	84.075
8 aj 31-de	326.000	1055	97.053
8 aj 30-de	40.000	78	12.158
—	3.294.000	7118,54	611.839
—	—	2144	145.698
—	—	310	63.780
—	—	9572,54	821.317

gen şölyn 1935 cýldan 1936 cýlda 70 xuu kalbarttyr teen lozunun toldur kyyssedip xerek po murnakşy organizastardan eške cerler yleger alar cugula.

Medee alar tugajy

Mal-cer ministerin-ce corudar kandyq-taa medeelerin tugajynda pistin sanalyş polza, medeeni corudar talyşylyq polgaş todargaj pildingir klyr xerek. Cizeelege: murnunda corutkan medeebis-pile po medeeni katkaş coruttuvs teer ijk-pe azy murnunda corutkan medeeden tuskaj sölýnde klygan medee cýve, po medee paarga murnunda pargan byca tugaar medeebiske kadýp alnar tep talyşylyga cugula. 1936 cýldyň kyzynynyn sigen, targa albyşkanyň medeezin todargaj cecce klyr algaş, ARN 10 tugaar Uluq xuralyga sigen, targa azylyň talazy-pile tolu tynnyq uzurazyly tep sanal kadýp tur-pis.

Mal-cer ministerinin sekreteri Torzu San pyrytkel tynnek-cizi Saarbaj.

Parýn-xemcik kozuununda sigen kezilgezinge murnakşy sumu

Parýn-xemcik kozuunund Xel sumuzun targazy eş Tokkur-nun 8 aj 30-de medeeleeni: 7 ajnyň 21-den egeleeş 8 aj 30-ge cedir sumun 10 arwanyň kesken sigeni 355 ga, oon azaar alany 44.375 puut, onu arattar şuut xolunda azaar algan.

Paza kyryne xorengizi sigenni ol sumunun curtundan 300 gany kezer planny turgan polza, am 300 gadan azyr keze pergen turar, moon işinde 100 gany şuut saraattar turguzupkan, 100 ga xireni xerpeennep algan paza 100 ga xireni am xerpeennep azyldaj pergen, kyryne xorengizi segennin plany azyr te-eş am-taa 50 ga xireni kezerin podap turar.

Ustynde cugaalaan sigen kampani azylyga ol sumunun murnakşy poor turar uzuru polza: TAR-nyň onza tõeşylyq 15 cýl ojunun Uluq pajyň tus sumuzunun iştinge 8 ajnyň 19 xynunde erttirip turda, ol xyn pir-taa sigen kesken kizi cok turgan, ana pistin xyndylyq yak paastalyşyş eş Ojdur, 300 azyq cýllygan arat conga pajyň cedirbi-şaan, ol sumunun paastaar al-yan xaar eş cerlerini xynpyru

corudar azyldaryga todargaj ajtyşkyn pergen polgaş en blangýja sigennin şölyn 70% kalbarttyr tep cazak, namnyň şiitpirin xerek karyga pottuq kyyssedip de arat tymenni cör paastar algaş sigenni ertte kezer tugajynda eş Tokkurga, eş Ojdur kaaş tapkyr siiredip pergen.

Eş Tokkur xyndylyq paastalyşyş pergen ajtyşkyn kyyssedipde podunun arat conun ыlap-la ewiledep, ereştig azy corutkanyga sanaar tur. bndyq polza-taa, slernin sumunun curtu koncuq elbek ynyştyq cer cy-

be polgan tõeleezinde kezilşkin talazyň 50% xire-le kesken tep podap tur-pis, mýndyqnyň tõeleezinde am-taa olut cýldyň cok arat conu cýra ewiledep turgas, am paza 300 gany kezip alar koncuq cugula polur tur.

Eske sumular sigen kezer tugajynda moon yleger algaş, sigen kezilgezini azylyga idepkeji kirişken arwan, sumu cagyrgalaryň, kozuun cagyrgazyň murnunga ady ileredip temdeq-leerin tynadýr tur.

Kozuunund kede azy-agy ergelekci Xyres-ool.

Aadybystyň ciir cemin, turar cerin peletker aldyşy

Tere-xel kozuunund kazygar şeriqleri, tus kozuunda OKŞC tõeleeş eş Cinzejniň paastalgazy-pile pottarybysty idepkeji sonuurgalybysty salgaş, kelir 1936/37 cýldyň kazyga udur, aattarybystyca cidirtiri-pile po kyzyn 400 azyq puut sigenni xolubusta kizirip aldyşy, oon-pile kadý aattarybysty cagy pir kazaazyň tudup aldyşy, am kazy cýlyk kazaazyň tudar teeş kidin-ne peletkel azyly corudup tur-pis.

Pistin po ylegeribis-pile, tus kozuunund arat conu malyň ciir sigenin kezip, sölgy yjede sigen kespen kizi parýk-la cok poor turar tur.

Moon songaar moon-taa arttyk yleger cizeebisti arat conga eřgyny-pile keryzyp, podubustun azy pajdalybysty şynaryn ulam tynýdar-pis.

Kazygar şerlinin targazy Kiimcik.

Kaa-xem kozuununda sigen kezilgezi polgaş mal sadýp albyşkany

Kaa-xem kozuunund tawiskeerinde 1936 cýldyň sigen kezip albyşkanyň corudalgazyly en sölgy tynnelin manaa san-pile keryzgerge polza:

Sigen keskenner	Gazylyň saný	Xerpeenn saný	Mal-cer min-nin pergen plany puut	Kyyssedip al-gany (puut-pile)	35 e-pile tõejeleerge
1. Taw conun	770,92	19.373	92.000	92.220	34,0%
2. Sovet xamaattýz conun	1019	20.073	—	116.985	36,0%
Şuptu	1789,92	39.446	92.000	209.205	64,85%

Ertken 1935 cýlda 144.868 puut sigen kezip algan polza, po cýlyň 209.205 puutly azyr peletker algan—cok polza 64,35% arttyk kyyssetingen tur.

Arat con sigen kezilgezini am yjede cym soksap kaan cýve ewes, am-taa oj-cik, aryqlar kady şattardan poktap kespi-şaan turalar.

Moon-pile kadý kooptun mal sadýp albyşkany pir tenge corudup kelgen-pis. Par turar 5 terygi sadýcýlyr tawcýştyr arat conun orttuzunga surtaal azyly kalbarttyr, 5 xire taalyň sadýn organizastar, paza kozuun-nun alban xaarlyr pottarybysty-pile kizip turgas, 9 ajnyň 1-ge cedir sadýp algan malybyst:

M A L A D B	Planý	Sadýp algany	Kyyssetken xuzu
1. Inek	350	327	93,0 xuu
2. Cýlyş	35	67	191,0 xuu
3. Xoj	1400	376	26,0 xuu
4. Eşky	1280	341	26,0 xuu
Şuptu	3065	1111	36,25 xuu

Mal sadýp albyşkany tyrgedep tugajynda arga xemceqni ar corudup turar-pis.

Am yjede pir kol corup turar azy polza, targa kezildezi poor

turar, 9 ajnyň 1-ge cedir arat con 216 ga targa kezip, xolda kizirip algan, am-taa targa kezilgezini yrgylycýly-şaan. Kozuun sekreteri Odum.

Tees-xem kozuunund sigen kezilgeziniň kyyssedip turaryny medeezi

Sumular polgaş MAE, CAE-lernin attary	Sigen kezilgezin egeleeni	Kaaş gany kezip algan	Kaaş puut polgan	Maşina saný	Sigen xadybysty ný saný
12 sumu	36 c. 7 a. 21 x.	968	90336	16	567
MAE, CAE	.	204	21177	—	—
Kyrfondu xorengizi	.	52	7880	11	—
Tyny	—	1224	116393	16	567

blangýja pistin kozuunund xamaattý 12 sumuzun cize-tan-zylynda ertken 1935 cýlda 1471 ga turganyndan 1936 cýlda 1746 gany kestirer teen ystynde sandan algaş keryge, arattar po 1936 cýlda sigenni 70 xuu kalbarttyr teen lozun kyyssedip cagyş cok poor turar, moon paarmdaaz polza, xamaattý sumulanyň keep turar sigennin medeezin algaş keryge, parýk-la orttu erttip turaryndan paarmdaa ar poor tep medeeledim.

Tees-xem kozuunund targazy Taakpan.

Jaslaný azyk-tuzazy pilip turlar

Parýn-xemcik kozuunund Xendelen sumuzunga po cýldyň 8 ajnyň 17-de xerezenner xuraly polgan, ana uruqlar azyr arat jasla tep cybenin uzur-utkazy cugaalazýr tanyşkaş, tus tus xerezennerin sanalyň jozugaar po kysky sigen-taraa azaalgazyga xerezennerden pottuq kizir tõelee, tyr jasla turgazý uluq-azyk-tuzalyq tur teenin paarm-

dalaş, 8 ajnyň 24-te ertten mýn jaslaný azydarga ol kavyly arat xerezenneri par turar caş uruqlary koncuq eřyşkylyq kuzak-tap ekkep turdular.

Moon ar keryge, jaslaný azyk-tuzazy arat xerezenner pile pergeni todargaj tur.

CAE targazy T. Syryn. xerezen Seremaadaj.

Malyga koncuq ekki ylegerliq cýlyq kazaatudup aldy

Kaa-xem kozuunund Käk-tej sumuzu 3 tugaar arwanyň xamaattý arat Şymcaan-oal teerzi, po 36 cýldyň cagylynda Kara-sajýr tep cernin Tattyq-zyk askynda xoj, eşkynyn caa cýlyk kazaazyň songa karaktar turgas, koncuq caraş paazy xewirliq kazaan podunun idepkeji-pile k-

lyp aldy. Oon angýda malyň adaanga teger koncuq xojlyq ed-ekti po kelir kazyka udur pelyp algan.

Cer-cerde arattar Şymcaan-oal kazyk, kazyk malyň peletkel azyly klyp algan turar coruk kol sorulga polur tur.

Malykpan.

Xaraalda nam yurynyn azyly

Xaraal aldın uurgajynın cerinde nam yurynyn 1936 cıldın 1 ajnyn 1-den 7 ajnyn 10-ga cedit azyly corulgazyň maňaa kergyzerge:

Pygy kezigynnerin xuraly 7 udaa polgan, tergiilekilernin xuraly 12 udaa polgan.

Ol xuraldarga cugaalazyp turgan cyylderin kolun ap kerge, aldın tawzyňny planyn kuyssedip alar tugajynda hemceqler, myn aldın cerinin tus-tus salygy cerlerine nam yurynyn murnundan tus-tus kezigynnerge onaal-galar pergileen polgaş olarnyň iletkelderin keldyryp, olarga corudar azyldary ajttyp perip turgan, nam, cazykly toktaal saabyrlaryň tawzyklyan polgaş curum yreerler tugajyn cugaalazyp, paza xej niittinin cerlerinde azyldar turarlaryň azyldaryň neget ajttawzyklyan pergileen.

Tus pydyrylgynin aldın tawzyňny planyn carttyk cылда 114,7% kuyssetken, ol polza nam, areve-taa polgaş öske-taa coguur cerlerden ekki azyly corutkany-pile ыncandyr kuyssettingen tur.

Tus yurden kultur massalyq azyly corutkanyň maňaa kergyzerge:

Xana solunu 13 udaa yngen, Massalyq kezeeler 52 polgan, Tawa tyla şii 7 udaa polgan, Orus tyla şii 9 udaa polgan. Namnyň kezeekki cылдыкы kicceelin 1935 cылды 10 ajnyn 15-ten 1936 cылды 4 ajga cedit corutkan. Po arazynda pir uluq-xyn istinde 2 udaa kicceelder kelgen. Uk kicceelge öörenip turgannar polza:

Nam kezigynneri 10 kizi. Areve kezigynneri 24 kizi. Engiin arattar 41 kizi. Şuptu kattyşkaş 75 kizi öörenip turgan.

Solun cagylygazyň pygy aldın uurgajynda ap kerge: (1936 cыл tony-ge turary) „Şyn“ solun 60 kezek. „Arove şyn“ 52 kezek. „Cazykly kol medeezi“ 36 kezek.

Emi aldın uurgajynın azyly

Emi aldın uurgajynın 1936 cылда aldın tawar-pile nam, cazykly pergen taalgaзыň aj san-

Aldın cerinin aды	1 tugaar kvartalda kuyssetken xuuzy				2 tugaar kvartalda kuyssetken xuuzy				Carttyk cыл kuyssetken xuuzy	Jul aldyn tynell	Şuptu eregele tynell
	janvar	fevral	mart	tyny	aprel	maj	ijun	tyny			
Kara-peldir	142,4	68,2	125,3	111,9	179,3	162,3	54,5	129,36	121,6	157,8	127,52
Emi	—	—	—	—	100	30,1	24,7	27,5	27,5	71,34	45,0
Pygy	142,4	68,2	125,3	111,9	247,9	41,37	26,9	31,8	40,9	75,43	53,8

Po ystynde todargajlaan sanardan algaş kerge, camdyk ajlarda eleen ceditkinniy polza-taa, cetpes cyylder eleen xej poor turar, ыlangja Eminin kuysseldezi koncuq kudu poor turda, Kara-peldirnin plany aj sanında 100% azyr kuyssettinip turar polza-taa, ында turup turar azylynnar portaryň hemceqlyq azylyň paza-la kudu kuyssedip turar.

Ooq rarymdaazy, am yjede

Eş Sancajdan yleger alnar

Tees-xem kozuunyn Cyrgalandy sumuzu 13 tugaar arwanyn xamaatly eş Sancaj tus sumunyn koşkar, xunazyň xej-nyn murnundan kadadar poor xyleenip algaş, po arazynda koncuq ekki kadaryp keldi.

Cyl teerge, eş Sancaj podunun şyn ak setkilin salyp, 53 xuna, koşkarlaryň sumu cagylygazyň ajtkanyň jozugaar calgaä cokka kazyr-tuzyr, aaldaryň malyna cangasty-taa katrajn kadaryp turar tur.

Adaktyň seolynde Sajgynyn torgyn tep ceringe appargaz, koncuq ekki saryq kidisteq oottuq cerge apparyp kadaryp turar tur.

„Xostuq arat“ 59 kezek.

„Purungaar“ 62 kezek.

1936 cылды 1 ajdan egeleeş 5 ajga cedit nam kezigynneri 17 kizi. Namnyň bilet soluşkunupile pir kizi yngen, murnunda kelgen cerinden şynzylga cок polgaş anket pyrytkel cogunun xaraazy-pile aajy tawzylyan yngenner pir kizi, portaryňny sula cetpezi-pile pir kizi cingineden pir cылда oralaklylaan, aaryqnyň cылdagaany-pile coguur şeleeiq iji kizi cangan, cылdagaan cokka pir kizi turgunnap cangan.

Namnyň curum-sagylygazyň pagaj kadagalaş 2 kizi tonguttur-gan, 2 kizi surgatkan, kezigynge caa kirgenner 3 kizi, myncangas am 15 kezigyn par.

Nam kezigynnerinden öske xej niittinin organizastarynda kirip turary:

Areve tapkyr 8 kizi.

Profes kezigyny 14 kizi.

OKTE kezigyny 14 kizi.

RTO kezigyny 14 kizi.

Koop kezigyny 10 kizi.

Tuskaj ertemniqler 11 kizi.

Xej niittinin azylyň kыльp turarlar 9 kizi

Po sannarda ajtkan ceditkin-nerden angda cetpes cyylder paza eleen xej, cizeeleerge: pydyrylgynin curumun yreer coruk-tar, 1936 cылда azyly yskenner şur-tu 391 kizi, oon istinde nam ke-zigyny 5 kizi polgan. Oon angda nam kezigynneri araga-tary izer ыkşas cetpes cyylder turup turgan, anaa yur targazy pezin kirzip turgan xire cyylder par polgaş oon-taa öske cetpes cyy-lder koncuq xej poor turar tur.

Am moon songaar şak mьndьq cetpejin turar cyylderni cок kыльp algaş, xaryn ceditkinner-nin kыльnga ceditkinner ceditp ar, ыlangja aldın tawzylyan cыл planyn ekki kuyssedip turgas, ARN-nyň 10 tugaar Uluq xural-ыnga ceditkinniy uzurazylyly en cugula sorulgaзы ol ewes-pe.

Yur targazy Agyldyr.

ында kancaar kuyssedip turgan-ыň maňaa kergyzerge:

Şuurmak sumu-zunun amgy azyldary

Tees-xem kozuunyn Şuurmak sumuzu, sigen kezilgezin 7 ajnyn 21-den egeleeş 8 ajnyn 28-te kezip azaaryn toozup algan.

Tus sumunyn kezer teen plany 251-ga teen polza, kezip algaş 248 ga polgan, oon puudu—17.475 polur tur.

Myn sumunyn malnyň sanы 3821 paaş, 1836 cылда taraan taraazy 76 ga polgan.

Po cылыň tараа kezilgezin 9 ajnyn 15-te toozar tep sumunyn cөylel xuralynga toktaadyp xyleer algannar. Paza anaa cugaal-azyr toktaadyp algaş polza, öde-ek-kyştaq polgaş maldыň cылыq kazaalaryn septep cылыqlar tep cugaalazyp algannar.

Oon ыnaj eşter Cydek-ool, areve yurynyn targazy Tespi-ool suqlar kыryne fonduzu sigennin kazaazyň tudup kazaalar peeri-pile xyleenip aldylar.

Myn xuralga paza pir cugaal-azyr algan cyuly polza, myn sumuda mal aarylyq poor turar-yn kergeş, sumu sekreteri eş Tawaga, mal aaryly-pile tyn-xyn cок temissel corudaryn polgaş elgen maldar segin xөep, aaryq şewerni corudaryn taaskan.

Moon songaar po azyldaryn lap xerek kыльnga kuyssedip poor tep myn sumunyn arat conunga idegedim.

Lopsan-seren.

Kooptun sadyp albyş-кыльnga pottuq tuza

Samagaldajda namnyň 1 tugaar yurynyn kezigyny eş Mol-amdaj ekki turazy-pile Orukku-Şynaa sumuzunga 8 ajnyn 21-de cangas xyn arat connun ort-tuzunga surtaal azylyň salyp, podu koncuq idepkejlly coraas koopka 66 paaş şeer mal, 2 poda mal kattyşkaş 68 paaş mal sad-yp perdi.

Paza men podum Ustyuy-şynaa sumuzunga pargaş, pir xyn sad-ыqlaas, koopka 43 paaş mal sad-yp perdim.

Po cyylder polza, kolduunda-la massalyq surgaal azyly polgaş paza sad-ыqlaannaryn arat con-ga eeldeq pajdalyndan mьndьq ceditgelig.

Ыncangas portta ideger kaar-ыт polza, namnyň 10 tugaar Uluq xuralyňny pertinde kedee nam yurilerinden portaryňny idepkejlly kezigynnerin ewiledees, kozkooptun mal sadar planyn 100% kuyssedip şydaar poor.

Xyrgyl-ool.

Şkola septelgezi ertte togerilgen

Tandy kozuunu 1936 cылда škola septelgezin koncuq şalyr-tyq corutkan.

Myn školanyn septelgezin ko-zuunyn alban cerleri polgaş kul-tur minister cerinin şyn şudurgu udurtulgaзы-pile 8 ajnyn 23-te školanyn xamьk septelgezin togergen, ыncangas 9 ajnyn 1-de surguul egeleen.

Öske kozuunyn škola cer-leri po škola ыkşas coguur ej-ynde kandyq-taa azylyň şypkar-yp algan turar coruk polza, kon-cuq-la cugula tur.

Paj-xaakta Taojwa.

Cidiriq Sovьtbytransьnyň garazynda colaassy Sokolof Sidar Ivanovici men, podumga ap coraan atto-mašina ceder ergeligi colaassy-nyň № 49 tepterin cidirdim. Am kыş cок poldurur tur. Pir ewes ol bilet-ti tьpkan kizi turar coolza, Sovьt-bytransьnyň alban kыльp ceringe ceditp peerin kattaj xaara tiledim.

Sokolof.

Cajgy öoredilgeler ertkeni

Kөk-pulunda cajlaq školažy

Tandy kozuunyn Kөk-pulun sumuzunga cajlaq školažyn po cылды 6 ajnyn 16-da azytkas, 8 ajnyn 20-ge cedit turguskan. Po arazynda 37 sannыq uruqlar öer-enip ertken, olarnыň öerengen şynaryn ap kerge: koncuq ekki—13, anaa ekki—4, ortumak—18, adak—2, iji aj carttykta pygy

programyn 95 xuu kuyssetken. Myncangas, myn surguul şyn-arylyq polgaş koncuq ekki öer-enip ertken.

Öerenikclernin tergiin polgan-naryn saazyň-karandaş-pile ilere-dip şannaas tarattylyş.

Paşky Tymbyy.

Şuurmak sumuzunda cajlaq školažy

Tees-xem kozuunyn Şuurmak sumuzunun Maşpannyga cajlaq školažyn 6 ajnyn 10-dan egelep azytkas, 8 ajnyn 18-te tar-atkan, po arazynda 23 kizi öer-enip kelgen polgaş olarnыň öer-engen şynaryn alga, koncuq

ekki—5, anaa ekki—7, ortumak—5, adak—6. Myn surguuldar-nyň curumu ekki turgan polgaş kultur massalyq, kыş kulturunyn azylyň yrgyly corudup kelgen-pis.

Paşky Sangь-padyraa.

Mezegejde likpuntu

Tandy kozuunyn Mezegejde likpuntu 6 ajdan egeleeş, 8 ajnyn 15-ke cedit 4 kezek cerge 68 öerenikcliy surguuldaşp ert-tilgen.

8 ajnyn 15-ke cedit öerengen-inin tyny:

Kicceel attary	Ekki	Ortumak	Adak
1. Tawa pizik	26	25	17
2. San	28	20	19
3. Ulus-tere	15	10	37

Moon ap kerge, erengej öer-edilgezi ekki polgan polza-taa „pagaj“ tep temdeker xej tur ees-pe! onu kazaan-taa cок kыльp polza, en ekki polur.

Paşky Tьrttyk-ool.

K. Erencin.

Aragalaş xodelir paak canьn tьrttyp al!

Paryň-xem cık kozuunyn Xendelen sumuzunda namnyň 19 tugaar yurynyn kezigyny eş Syqder-cap teerzi, po cылды 8 ajda aragalaş, adazy 77 xarlyq Sagьjaa aşakty eldep paak canьn aazy-pile ettep xьjnap turgan.

Oon pir todargaj cizee, ol ada-zy aşaktyň kulaanyň xan-cinin tьgyldyr tolgap etteen.

Cer-le araga işken sanьnda cal-cыk-puzuk kыльp, ulus-pile ekki-paak seqleriz, oon ыnaj kadajь şanmakty araga işken sanьnda etteer, cer-le 34-35 cылardan peer kadajьn ta-ceze etteen cybe ijnaan. Oon ыnaj pir cizee: kы-

gan aşaktar Aqvaan-lama, Cyd-ek-ool olarnы jozuluq paqlap algaş, ettep turgan cyul paza par.

Oon ыnaj 77 xarlyq kыrgan adazynga am-taa taraazyň sok-tatry-şaan, taraazyň sugarly-şaan turar. Xөekkyj kыrgan aşak mьncap cugaalap coruor „men azyly kыlyas polzumza, oqlum, kernimnin şyrajь kirbes, yrgylyc kыjrttap olurar polgaž“—tep cugaalap olurar.

Syqder-ceptin po tyzrok cor-uun coguur ceri pir aajyn tьp, kezemcezin tьvaryň manap olur-men.

Radio.

Araganь koldatpajьn azylynnь koldat!

Pii-xem kozkoobunyn bugal-dы Erokinnyn kыlgan-na cybe-zi araga, pir-taa xyn eleer turas kizi cybe tur. Azyly kыльp ceringe ында kajda xazjaa kьzylze-le kьs-tyr kizi cybe tur.

Ында cangas-la sanakş eş Pun-dikof uluska akşa cөpşeerep, xol yzyy perip olurar. Bugaldыr E-rokin xyndys cer-le camdykta kьzylbes, kezee 5 şak soonda-la po karaan cididir keryp algan, kudumcudat tendirip kыlyşlap cor-

uur.

Tyne pazьnynga pargaş, tannь askь xej aragacşylar cыp algan patefon ыrladyp-la algyr, kыş-kыльp xonar. Ol koncuq aragal-aary-pile azyly şagy yzeri cer-le xej polgaş mьndьq alban azylyng-a xarьssalgazь cок ulustarga coguur xarьssalgazьn kergyzyr turgas coguur cernin azylyň ek-kizitpeeze kajьn polurul ol.

Tannьы.

Xarьssalgalyq redaktor ornu Xөwenmej.

CARLAL

Kызыл-xooraj cagyrgazynda carlap tьдnadыь polza:

Xooraj cagyrgazynda paktaap turar pygy curt-takş con.

1935 cылды kedee azyly-agьjnyň undyrym tadьvyryň 1936 cылда kedee kozuunnarga хевеер tьrttyr.

Pir ewes ergi kozuun sumuzundan malnyň cize pyrytkeli po cылы podunda carlyp kelgenner

1935 cылды undyrym tadьvyryň xooraj cagyrgazьn tamcыştyr San ministerinde kedee azyly-agьjnyň undyrym tadьvyr ergeleer kildiske po cылды 9 ajnyn 10-nu pettinde ozal cок keep хавьrtkan turaryn carlap tьдnadыь tur.

Xooraj cagyrgazьnyň targazy Şeraz.